

שם המחקר: בניית מסגרת עבודה ליישום מיטבי של תוכניות התערבות בתחום מציאות מדומה עבור

אוכלוסייה עם לקות אינטלקטואלית

רשות המחקר: אונ' חיפה

שנה: 2010

מס' קטלוגי: 35

שמות החוקרים: פרופ' תמר וויס,

ד"ר מאיר לוטן,

ד"ר שירה ילון-חיימוביץ'

תקציר המחקר

השימוש במערכת מציאות מדומה עבור אנשים עם מוגבלות שכלית התפתחותית (מ.ש.ה) הוא חדשני יחסית, וקבוצת המחקרים הנוכחית ייחודית לאור מיעוט המחקרים בנושא בעולם. במחקרים קודמים אשר בוצעו על ידי החוקרים הודגם כי מערכת המציאות המדומה מהווה אמצעי תווך בעל תוקף אקולוגי עבור אנשים עם מוגבלות שכלית. מערכת זו מאפשרת פעילות מתוך מעורבות אקטיבית, לצורך השגת מטרות טיפוליות בעלות חשיבות כמו: בחירה, עצמאות, הנאה ושיפור הכושר הגופני. במחקר הנוכחי נמצא כי ניתן ליישם תוכנית של מציאות מדומה עבור מבוגרים ברמת מ.ש.ה קשה באמצעות צוות בלתי מיומן תוך כדי הדרכה ופיקוח של אנשי מקצוע, ואף לשפר במידת מה את הכושר הגופני של אנשים אלו באמצעות הפעלה כזו.

לאור ראשוניותם וחשיבותם של הממצאים המצטברים עולה הצורך לבנות ולתעד מסגרת מסודרת של "יישום מיטבי" ("Best Practices") של השימוש במציאות מדומה עבור אנשים עם מ.ש.ה. מסגרת כזו תאפשר הפעלה מודעת ויעילה ביותר של תוכניות מציאות מדומה במגוון תוכניות ולמגוון מטרות עבור אנשים עם ל.ש.ה. בכל הרמות הקוגניטיביות והתפקודיות. יישום מיטבי נבנה על בסיס ידע קיים והולך ומתבסס ככל שידע זה הולך ומצטבר. בסיכום להלן מובאים עיקרי המחקר הנוכחי ומוצג מודל מסגרת ל"יישום מיטבי" של מציאות מדומה וכן מחקר נוסף אשר נחוץ על מנת לסייע לחזק את הידע הקיים. מחקר זה יאפשר להוסיף נדבך משמעותי לשם הרחבת מערך היישום המיטבי המוצע גם עבור אנשים ברמות התפקוד הנמוכות יותר.

השלכות יישומיות

מערכות מציאות מדומה בטכנולוגיית video-capture במיוחד מערכת ה- Sony play station בשילוב מערכת ה- Eye-toy נמצאהו בסדרת המחקרים הנוכחית כאמצעי טיפולי בעל משמעות רבה עבור אנשים עם לקות שכלית התפתחותית ברמת לקות שכלית קלה-קשה כולל אנשים בעלי מוגבלות מוטוריות מורכבת.

המערכות נמצאו כקלות להפעלה וכבעלות פוטנציאל טיפולי ניכר בתחומים שונים מחיי היום יום של המטופלים. הפעלת מערכות כאלו במסגרות טיפוליות של האגף לטיפול באדם המפגר, ואגף השיקום, וכן במסגרות החינוך המיוחד עשויה לתרום לנורמליזציה בין אנשים אלו לכלל חבריהם ללא מגבלה וכן לפתוח עולם חדש של פעילות חינוכית ואימונית עבור אנשים וילדים המטופלים במסגרות אלו.

אם זאת במקביל לממצאים החיוביים עולה מהסקר הארצי כי רוב התוכניות המופעלות בארץ אינן מופעלות לאורך זמן וכי כמות המשתמשים ומשך השימוש במערכת הנו מצומצם ביותר. לאור מידע זה יש צורך להעצים את העברת תוצאות המחקר לרמות שונות במערכת משרד הרווחה והחינוך וולהדגיש את הצורך בהפעלת תוכניות אלו בדרך מובנית ומבוססת תוך הקצאת משאבים לקימום ואחזקה של מערכות ותוכניות מסוג זה.

כיום עולה מן הנתונים כי ישנם תחומים רבים במסגרת תוכניות מציאות מדומה אשר מחייבים העמקת הידע המחקרי בתחום. לאור הממצאים הסותרים בין יעילות המערכת בעת הפעלתה למידת השימוש המצומצם במערכות אלו בפועל מתבקש מחקר המשך אשר יאתר את הנתונים החסרים לשם הצגת מודל עבודה מיטבי, על מנת לשפר את מידת הפעילות של מערכות מציאות מדומה. למרות החסרים הנוכחיים בידע המחייבים המשך מחקר נראה כי מערכות אלו הינן בעלות פוטנציאל ניכר עבור אנשים עם לקות שכלית התפתחותית.